

Prof. zw. dr hab. Stanisław Pawłowski (1882-1940)

Rektor Uniwersytetu Poznańskiego w latach 1932-1933

Urodził się 16 marca 1882 roku w Dembowcu koło Jasła.

W latach 1902-1903 studiował geografię na Uniwersytecie Wiedeńskim, a w latach 1903-1906 we Lwowie.

W latach 1906-1909 pracował jako nauczyciel w gimnazjach we Lwowie i Stanisławowie. Od 1 listopada 1909 do 31 sierpnia 1919 wykładał geografię handlową i historię handlu w Akademii Handlowej we Lwowie.

W listopadzie 1910 roku na Uniwersytecie Lwowskim uzyskał stopień doktora filozofii z zakresu geografii i geologii na podstawie pracy pt. „Temperatura wód płynących w Galicji”.

9 czerwca 1913 roku habilitował się na Uniwersytecie Lwowskim, przedstawiając rozprawę pt. „Złodzenie górnej Wisły, górnego Dniestru oraz ich dopływów”.

W latach 1913-1918 pracował jako docent w Wyższej Szkole Lasowej we Lwowie.

W latach 1913-1919 był docentem prywatnym na Wydziale Filozoficznym Uniwersytetu Lwowskiego.

11 września 1918 roku nadano mu tytuł profesora nadzwyczajnego geografii.

1 kwietnia 1919 roku rozpoczął pracę na Uniwersytecie Poznańskim. Był jednym z organizatorów Wydziału Filozoficznego i twórcą Katedry Geografii.

1 października 1921 roku mianowano go profesorem zwyczajnym UP.

W latach 1927-1928 pełnił funkcję dziekana Wydziału Matematyczno-Przyrodniczego, a w kadencji 1932-1933 był rektorem Uniwersytetu Poznańskiego. Po wprowadzeniu w 1933 roku ustawy ograniczającej autonomię szkół akademickich w ramach sprzeciwu złożył rezygnację z funkcji rektora, której Senat UP nie przyjął.

Wybrano go ponownie na rektora na kadencję 1933-1935, jednak odmówił przyjęcia tej godności.

Oprócz pracy dydaktycznej na swoim wydziale prowadził wykłady w ramach Powszechnych Wykładów Uniwersyteckich oraz na Wydziale Rolniczo-Leśnym i w Sekcji Ekonomiczno-Politycznej. W 1930 roku współorganizował na uniwersytecie Studium Dydaktyki Geografii – pierwszą tego typu jednostkę w Polsce.

Opublikował około 350 opracowań monograficznych, artykułów, podręczników i recenzji. Do jego zainteresowań naukowych należała zarówno geografia fizyczna, jak i ekonomiczna. Zajmował się geomorfologią glacialną, hydrografią i klimatologią. Prowadził badania nad zlodowaceniem Karpat i badania geomorfologiczne Polesia Południowego. Jako pierwszy opracował charakterystykę morfologiczną polskiego wybrzeża. Ugruntował i rozwinął koncepcję krajobrazu. Zajmował się metodologią swojej dziedziny, a także metodyką nauczania geografii.

Był pierwszym prezesem utworzonego w 1920 roku Oddziału Poznańskiego Polskiego Towarzystwa Krajoznawczego. W latach 1920-1925 brał udział w pracach Państwowej Komisji Ochrony Przyrody. W 1922 roku z jego inicjatywy powstało Morskie Laboratorium Rybackie, którego był pierwszym zastępcą kierownika. Był założycielem i przewodniczącym Zrzeszenia Polskich Nauczycieli Geografii (1923-1939). W 1925 roku zorganizował w Poznaniu Towarzystwo Geograficzne. W latach 1932-1939 kierował Zarządem Okręgu Poznańskiego Ligi Morskiej i Kolonialnej. W 1938 roku wybrano go na wiceprezydenta Międzynarodowej Unii Geograficznej. Był członkiem PAU, PTPN, członkiem korespondentem Academia Asiatica w Teheranie i wielu towarzystw geograficznych w Austrii, Czechosłowacji, Francji, Holandii i Stanach Zjednoczonych.

Odnaczony Orderem św. Sawy, Krzyżem Komandorskim z Gwiazdą bułgarskiego Orderu Zasługi Cywilnej (1936), Złotym Krzyżem Zasługi (1938), Orderem Komandorskim holenderskiego dworu królewskiego Oranje-Nassau (1938) oraz pośmiertnie Krzyżem Komandorskim z Gwiazdą Orderu Odrodzenia Polski (1957).

Pod koniec sierpnia 1939 roku wyjechał do Jarosławia nad Sanem, aby przygotować ewakuację Uniwersytetu Poznańskiego. 14 października 1939 roku został aresztowany przez gestapo i uwięziony. 2 grudnia przewieziono go do Fortu VII. 6 stycznia 1940 roku został rozstrzelany.

Pochowano go prawdopodobnie w zbiorowym grobie na terenie Wielkopolskiego Parku Narodowego w leśnictwie Wypalanki (oddział 188).

Na podstawie: Andrzej Kostrzewski, *Stanisław Pawłowski*, w: *Poczet rektorów Almae Matris Posnaniensis*, red. Tomasz Schramm, Poznań 2016; *Polski słownik biograficzny*, Wrocław-Warszawa-Kraków 1980